

Wat te doen als de FIOD op de stoep staat?

Een adviseur kan verplicht worden om inzage te geven in het dossier van een cliënt. Zo moet hij aan de Inspecteur gegevens en inlichtingen verschaffen die van belang kunnen zijn voor een juiste belastingheffing. Wordt een van uw cliënten verdacht van fiscale fraude, dan kan het dossier in het belang van het onderzoek in beslag worden genomen. Daarnaast kan het Openbaar Ministerie u als getuige willen horen in de strafzaak tegen uw cliënt. Wees daarom zo goed mogelijk voorbereid wanneer u wordt geconfronteerd met de inzagebevoegdheden van de Belastingdienst en de dwangmiddelen die de FIOD kan gebruiken.

Fiscaal relevante gegevens moeten beschikbaar zijn voor controle door de Belastingdienst: deze gegevens moeten te allen tijde uit de administratie blijken en de belastingplichtige moet deze gedurende zeven jaar bewaren. Wanneer de Belastingdienst inzage vordert in het controledossier van de belastingplichtige, moet de Belastingdienst aangeven op welke onderdelen die inzage betrekking heeft. Er is geen sprake van een integraal inzagerecht en de accountant is niet gehouden inzage te verschaffen in het fiscale dossier.[\[1\]](#)

Derdenonderzoek

Door het instellen van een derdenonderzoek kan de Belastingdienst anderen dan de belastingplichtige verzoeken inlichtingen te verstrekken. Recent was het derdenonderzoek inzet van een kort geding.[\[2\]](#) De casus: de FIOD had de onderzoeksresultaten van een onderzoek naar een internationaal opererend concern, waarvan een trustkantoor bestuurder was, aan de Inspecteur verstrekt. De Inspecteur vermoedde dat er in de administratie van het trustkantoor meer informatie over dit concern en haar aandeelhouder aanwezig was, waarop hij een derdenonderzoek instelde. Het trustkantoor verzocht de Inspecteur om exact aan te geven van welke vennootschappen hij nadere inzage wilde. Na correspondentie over

een weer en onder dreiging van een kort geding verstrekke het trustkantoor nadere informatie. Volgens de Inspecteur waren daarmee nog steeds niet alle gevraagde dossiers overgelegd. In kort geding vorderde de Inspecteur volledige en onvoorwaardelijke medewerking van het trustkantoor aan het onderzoek in de administratie. De Inspecteur wilde een recente back-up van de volledige (digitale) administratie (met daarop dus ook de gegevens van andere cliënten!). De rechtbank oordeelde dat de Inspecteur een gerechtvaardigd vermoeden had dat de computer van het trustkantoor gegevens zou kunnen bevatten die van belang konden zijn voor een juiste belastingheffing. De bezwaren van het trustkantoor over de volledige en algemene inzage schuift de rechtbank terzijde; de rechtbank oordeelt dat de Inspecteur voldoende waarborgen heeft geboden over hoe hij met de gevonden gegevens om zou gaan en wijst de vordering van de Inspecteur toe. Hiermee krijgt de Inspecteur dus een zeer ruime en volledige inzage in de administratie, ook ten aanzien van andere belastingplichtigen. De Inspecteur heeft overigens zelf aangevoerd dat hij niet het recht heeft, zodra hij toegang heeft, alles van zijn gading te bekijken. De belastingplichtigen die hun administratie bij het trustkantoor onder hebben gebracht moeten maar op deze toezegging vertrouwen.

Onderzoek naar fiscale fraude

Stel, een cliënt [\[3\]](#) van u wordt verdacht van belastingfraude, er zou jarenlang sprake zijn van een zwarte omzet. Ten behoeve van het onderzoek willen het Openbaar Ministerie en de FIOD de beschikking over de administratie van de cliënt, die zich bij u op kantoor bevindt. Justitie heeft een aantal dwangmiddelen tot haar beschikking om de administratie en andere documenten en gegevens die betrekking hebben op de cliënt, in handen te krijgen. [\[4\]](#)

Vorderingen en bevelen

In het belang van het onderzoek kan de Officier van Justitie een vordering verstrekking gegevens doen. [\[5\]](#) Onder gegevens moet worden verstaan: informatie

die is vastgelegd of opgeslagen op een gegevensdrager, zowel op schrift als in elektronische vorm. De vordering is gericht tot degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot bepaalde gegevens. Bijvoorbeeld een adviseur, wanneer het gaat om de administratie van een bepaalde belastingplichtige. De schriftelijke vordering [\[6\]](#) reikt de FIOD aan u uit; hiervoor meldt de FIOD zich dan bij de receptie van uw kantoor. De vordering moet zo nauwkeurig mogelijk aangeven over welke personen gegevens worden gevorderd en welke gegevens worden gevorderd. Daarnaast moet een termijn worden gegeven waarbinnen aan het bevel moet worden voldaan. Dit vanwege het feit dat er geen onevenredige inspanningen mogen worden gevergd van degene van wie de gegevens worden gevorderd. Heeft u meer tijd nodig om aan de vordering te kunnen voldoen, bijvoorbeeld omdat de gevraagde gegevens in een extern archief zijn opgeslagen, dan kunt u vragen om de termijn te verlengen.

Daarnaast, of in plaats van, kan de FIOD de uitlevering bevelen van voorwerpen die vatbaar zijn voor inbeslagneming. [\[7\]](#) Zo'n bevel kan alleen betrekking hebben op papieren dossiers en niet op digitale gegevens. Een bevel tot uitlevering kan door de FIOD worden gegeven, zonder dat daarvoor toestemming van het Openbaar Ministerie vereist is. Daarnaast kan het bevel ook worden gegeven wanneer de belastingplichtige wordt verdacht van een overtreding.

Nadat de gevraagde documenten en gegevens aan de FIOD zijn overhandigd, worden deze in beslag genomen. Let wel: de originele documenten worden in beslag genomen. Van de inbeslagneming wordt een kennisgeving inbeslagneming opgemaakt en moet zoveel mogelijk een bewijs van ontvangst worden afgegeven. Het is aan te raden om zekerheidshalve zelf te noteren welke stukken er in beslag genomen zijn. Ook kunt u vragen om kopieën te maken van de stukken die in beslag genomen zijn.

Beoordelingsruimte

U bent verplicht om aan de vordering of het bevel te voldoen. Doet u dat niet, dan levert dat een strafbaar feit op.^[8] Dat neemt niet weg dat u de vordering of het bevel niet kritisch zou moeten beoordelen. Zoals gezegd, dient het bevel of de vordering nauwkeurig aan te geven over welke personen welke documenten en gegevens worden gevorderd. Wanneer onvoldoende duidelijk is over welke belastingplichtige(n), welke documenten en gegevens en over welke periode precies de gegevens worden gevraagd, moet u om een nadere aanduiding vragen. Van Justitie mag in het algemeen worden verlangd dat zij vorderingen zoveel mogelijk concretiseert. Neem dus geen genoegen met een zeer ruime en algemene formulering, zoals bijvoorbeeld 'alle opgeslagen en vastgelegde gegevens van klant X en de aan hem gelieerde vennootschappen'. Een dergelijke vordering lijkt meer op een *fishing expedition* dan dat concreet wordt omschreven van wie welke gegevens moeten worden overgelegd. Vanwege de contractuele geheimhoudingsplicht zal uw cliënt van u verwachten dat u niet zomaar kritiekloos een grote hoeveelheid documenten en gegevens overhandigt, die eigenlijk niet eens gevraagd worden. Door een nadere concretisering van de gevraagde stukken te vragen, voorkomt u eventuele problemen met uw cliënt. Mocht een nadere aanduiding van de stukken uitblijven, overhandig de stukken dan in ieder geval onder protest en dien een klaagschrift tegen de inbeslagneming in bij de rechtbank.

Schriftelijke adviezen van advocaten vallen onder het verschoningsrecht van de advocaat en mogen niet in beslag worden genomen. Indien daarover verschil van mening bestaat, dient een dergelijk document in een verzegelde envelop te worden overhandigd, waarna de raadkamer van de rechtbank zal worden gevraagd daarover te beslissen.

Verhoor als getuige

Waarschijnlijk zal de FIOD u, de adviseur van de verdachte, vragen om een getuigenverklaring af te leggen. Bedenk in dat geval dat u *niet verplicht bent* om gehoor te geven aan dit verzoek door de FIOD. In tegenstelling tot wat vaak wordt verondersteld, bestaat in de fase van het opsporingsonderzoek geen verplichting tot het afleggen van een getuigenverklaring. Die verplichting bestaat alleen wanneer een getuige door de rechter-commissaris of ter terechtzitting wordt opgeroepen om daar een verklaring af te leggen. Dan bent u ook verplicht om te verschijnen en om een verklaring af te leggen.^[9] Dit is belangrijk om te weten, omdat u immers bezwaren kunt hebben tegen het ‘zomaar’ afleggen van een getuigenverklaring. Om civielrechtelijke aansprakelijkheid te voorkomen, kan het aangewezen zijn te wachten op een rechterlijke oproep.

Aanbevelingen

Wees kritisch op de gevraagde informatie, maar bedenk dat u verplicht bent aan de informatieverzoeken te voldoen. Het is overigens raadzaam om een draaiboek te hebben, zodat iedereen, en met name de receptie die er als eerste mee geconfronteerd zal worden, binnen uw kantoor weet hoe te handelen bij een bezoek van de Belastingdienst of de FIOD. Ook verdient het aanbeveling om een contactpersoon (en een vervanger) aan te stellen. Wees voorbereid op een informatieverzoek van de Belastingdienst en een bezoek van de FIOD.

---

^[1] Gedragscode openbare accountants - Belastingdienst, BWBR0006936.

^[2] Rechtbank Amsterdam 8 mei 2009, VN 417661.

DE ROOS & PEN

[3] Zowel een onderneming als de daarbinnen werkzame personen kunnen als verdachte worden aangemerkt.

[4] Niet aan de orde komt de doorzoeking - in het spraakgebruik 'huiszoeking' – omdat het niet voor de hand ligt dat u daarmee in deze situatie te maken krijgt. Dit dwangmiddel mag namelijk pas worden ingezet indien de andere mogelijkheden ontoereikend zouden zijn.

[5] Artikel 126nd Sv. Deze bevoegdheid kan worden uitgeoefend wanneer er sprake is van verdenking van een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten. In het geval van belastingfraude en valsheid in geschrift is daarvan sprake.

[6] Bij dringende noodzaak kan de vordering ook mondeling worden gedaan, deze moet dan binnen drie dagen alsnog op schrift worden gesteld.

[7] Artikel 81 AWR. Op basis van artikel 96a Sv kan ook een bevel uitlevering worden gegeven. De bevoegdheid uit de AWR is echter ruimer: het bevel mag gericht worden tegen de verdachte en kent niet de beperking dat deze alleen in het geval van misdrijf zou mogen worden toegepast.

[8] Het niet voldoen aan een ambtelijk bevel of vordering, artikel 184 Sr.

[9] Accountants en belastingadviseurs hebben geen verschoningsrecht, wel een afgeleid verschoningsrecht.